NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. **V Ljubljani v sredo 25. julija 1855.** **List 59.**

Nasadba in reja hrastovega drevja.

1. Hrastove plemena.

(Dalje.)

K pervi versti spadajo naslednje plemena:

1. Navadni hrast. Ker sila pozno poganja in še le pozno zopet listje zgubiva, mu pravijo tudi zimski hrast, in zavolj teže, terdnosti in terpežnosti njegovega lesa graden ali cèrnica (Steineiche *).

To je lepo, močno, veličansko drevo. Mladega je koža svitlogladka, starega postaja sivkljata in mu razpoka. Listje je dolgato, tamnozeleno, topokrilato. Želod je manjši kakor poletnega hrasta, ter sedí po 2 do 4 in po 6 do 12 v šopicah na verhu zlo kratkega peceljna. Les njegov je terden, težek, težaven za obdelovati, pa posebno vgoden za stavbe pri vodah; skorja njegova služi usnjarjem za kože strojiti; tudi narejajo iz nje in iz šišek, ktere na listji sedé, dobro černilo, in želod njegov je prav redivna hrana živini. Po Norvegii meljejo želod v moko, ter pečejo kruh iz nje. O novejih časih žgejo ta želod, ter ga priporočajo namesto kave. — Ta hrast zraste 100 do 120 čevljev visok in do 6 čevljev debel v okrožji; on doraste v 250 letih, ter doseže 400 do 600 let starosti. Ljubi merzle kraje in hribovito lego, kjer visokeji prihaja; najljubša zemlja mu je pešeno-ilovnati svet. Navadnemu hrastu nar bližej stojí

2. Poletni hrast. Ta raste visokeje in hitreje od zimskega doba, potrebuje pa globokejega in rodovitnejega sveta. Gojzdnarji mu pravijo tudi peceljnasti, ali zgodnji, ali ženski, stavbini hrast (Sommereiche, Augusteiche, Stieleiche). On zraste 100 do 180 čevljev visok in 6 do 8 čevljev debel; raste 400 let in zamore 1000 let starosti doseči! Cvetje njegovo pokaže se mesca maja z listjem vred; sad ali želod tičí po dvoje vkup na skupnem dolgem peceljnu. Listje na peceljnih je prav kratko, podolgasto, gladko, nejednako izglobljeno in zavito krilasto. Valjovito deblo gré 30 do 40 čevljev naravnost na kviško; les je čverst, terd, težek, vlečljiv, v mladosti bel, v starosti rujavkljat. Poletni hrast raste po celi Europi v pešeni s parstjo in ilovco zmešani zemlji; raji je na planjavah in po nizkih berdih, kakor na visokih gorah. Hrastovina njegova služi za stavbe nad in pod zemljo in v vodi; posebno je vgodna za ladje, za mašine in mnogoverstno orodje; tudi jo rabijo za dile, pohišje in druge mizarske izdelke; tudi za kurjavo je prav dobra in oglje njeno veliko zdá. Zavolj teh imenitnih lastnost zasluži tedaj poletni hrast, kadar iz novega bi hrastje sadili kmetovavci, da bi tega pred drugim bolj pogostoma sadili v zemljiščih, kjer je dobra in globoka parst, ktera pa ne smé mokra biti, kajti v taki bi drevo preveč beline rodilo, ktera hitro gnjiti začenja.

Sad obojih plemen — želod namreč — služil je mnogokrat ljudém za hrano, posebno v časih hude lakote. Kronikarji pa pripovedujejo, da to jedilo vživavcom ni dobro teknilo, temoč da jim je mnoge bolezin uzrokovalo. Znana hasnjiva hrana je pa želod prešičem; tudi žganje — hrastovec — napravljajo iz njega. (Dalje sledí.)

*) Morebiti da tóte in sledeče imena niso popolnoma prave, ker drevje po raznih krajih različno imenujejo ljudje; tudi je slovensko imenoslovje (terminologija) rastlín še sila negotovo in zanemarjeno. Prosimo tedaj, če kdo kaj boljih domačih imen vé, da jih naznani blagovoljno po „Novícah“. Vstregel bo nam in prihodnjim pisateljem naravoslovskih knjig in sostavkov. Pis. — (Res je, da imenoslovja rastlín zlo potrebujemo in da bi iz tega se utegnilo misliti, da nihče ni v stanu rastlinoslovja v slovenskem jeziku spisati, kar bi pa ne bilo po pravici. Sicer nam bo pa naš nov slovnik tudi o tem veliko pomagal. Vred.

Gospodarske skušnje.

Še enkrat od Kajševega rezilnika!

V časniku dunajske kmetijske družbe, poslednjem listu, beremo skušnje z Kajševim rezilnikom od več vinorejcov s tako hvalo popisane, da moramo iznova priporočati našim vinorejcem to nograško orodje, ki je za dvojno rabo — za nož in škarje. S tem rezilnikom zamore vajen nogradnik v 2 dneh cel oral tert obrezati in se bo še manj utrudil, kakor z navadnim rezilnikom, pri kterem 4 dní potrebuje, da obreže oral (joh) nograda. Ker tedaj s Kajševim rezilnikom — pravi omenjeni časnik — se pri vsakem oralu prihranita dva dneva na delu, bi se v vsem našem cesarstvu, ki ima 1 milijon in 759.271 oralov nogradov, prihranilo na leto čez 3 milijone delavnih dní, ki bi se potem lahko obernili za druge obdelovanja, in dobiček ta bi znesel za vse cesarstvo naj manj en milijon goldinarjev vsako leto. (Gosp. Brus ima v pisarnici ljublj. kmetijske družbe ta rezilnik v zalogi in na prodaj).

Iz parižke razstave,

gledé na razpostavljene kmetijske pridelke.

2.

Austrijanske vina, to je, vina, ktere so se iz mnogoverstnih dežel našega cesarstva poslale v parižko razstavo, so jim tam tako všeč, da zamoremo prav zadovoljni biti. Ta hvala ne izvira sicer že iz razsodbe za to postavljene komisije, ki je še le komaj svoje preiskave začela, pa drugi ogledovavci razstave, kteri jih pokušajo, so z blagom in ceno njih prav zadovoljni.

Kdor francozke vina v kerčmah parižkih pije in prevdari njih silno dragino, se mora čuditi, da austrijanskih vin niso že davnej Francozi pokupili. Kupovali jih pa niso, ker jim niso bile znane. Gotovo se bo iz našega cesarstva vprihodnje mnogo vina na Francozko spečalo, če se bojo naši rojaki le naučili, ga v sklenicah (flaškah) prodajati. Da pa tega dosihmal ne znajo, se vidi, v kakošnih apotekarskih sklenicah so nektere v razstavo poslane vina, in kako slabo so bile nektere zamašene.

Tudi na Francozkem, kar sem dosihmal vidil, ne prídelujejo povsod žlahnih vin, — povsod pa nograde obdelujejo umno, in posebno skerb obračajo na vino, ki je že

pridelano, v hramih (keldrih). Tudi naši vinorejci se bojo mogli tega navaditi in vinom našim se bo odperla obilna kupčija po svetu. Pred vsem bo treba ustanoviti pravi čas tergatve, in (kar je navadno v vsih deželah, ktere prodajajo svoje vina po svetu), da se v vsakem nogradu večkrat terga, ker mešanje zrelega in nezrelega grojzdja je ena naj večih napak v vinoreji.

Zdraviteljske pisma
od kolere.

3. pismo.

Še marsikaj imamo svojim bravcem od kolere povedati, kar lastnosti in zdravila te bolezni zadeva, da dobijo prave zapopadke o nji in se varujejo nevarnih mazarij in mnozih tistih zdravil, ktere jim priporočajo mojstri-skazi ali za odvračbo kolere ali za ozdravljanje.

Kolera *), ktera se kakor kuga po svetu vleče, je ptuja bolezen, in se zatega voljo imenuje azijatiška ali indiska kolera. Tudi v Europi in sicer po vsih deželah našega dela sveta imamo, dokler svet stojí, kolero, to je, drisko z bljuvanjem ob enem, — al ta naša domaća zlasti ob hudi vročini poleti navadna kolera ni tista hudobna kuga, ktera se je k nam pritepla iz jutrovih dežel — iz Azije, kjer je gnjezdo mnozih kužnih bolezin, kakor kóz (osepnic), ošpic ali oder (Masern), škerlatnice in mnogih druzih, ki so se že zdavnej pri nas vselile ali se še bojo, preden bo konec sveta.

Od te poslednje pritepenke, ktera gotovo nikdar več ne bo iz Europe popolnoma pobegníla, kakor tudi ravno omenjene niso, je toliko znano, da, čeravno je v izhodnji Indii ob južnih primorskih krajih od nekdaj domá, je vendar še le leta 1817 se kot strašna morivka prikazala v Jesori, tistem ovinku reke Ganges-a, ki se Ganges-Delta imenuje. Od tistega kota se je razširila po vsi Indii, se je vlekla čez vso Azijo in se leta 1830 pervikrat pritepla v Europo in sicer na Rusovsko, od kodar se je širila dalje čez Poljsko, da že leta 1831 se je prikazala pervikrat na Dunaji, kjer smo mi pervikrat imeli priložnost ž njo se soznaniti. Takrat se je vlekla tudi po Nemškem, Angležkem, Francozkem in je celó se razširila v severno Ameriko. Leta 1831 je od našega cesarstva slovo vzela in ni bilo ne duha ne sluha po tem od nje do leta 1836. V letu 1836 se pa spet prikrade v mnoge dežele in tudi v naše cesarstvo; takrat smo jo imeli tudi na Krajnskem, Štajarskem itd. Potem je zginila. Leta 1849 pa spet obišče Dunaj itd., pa je bila precej krotka. Potem spet mine. Lani pride četertikrat na Dunaj — pa tam je ostala in ni segla deleč okrog, čeravno je na Dunaji huda bila. Na Krajnsko je nismo nikoli dobili od dunajske straní, ampak vselej le iz laške.

Kakor je čudno nje prikazovanje, tako čudna je tudi nje natore. Po sledu te poti bi smeli misliti, da kolera je čisto kužna bolezen, ktera se razširja le po nalezbi. Al če pomislimo, da nobena kontumacija (Quarantaine) ji ni mogla še poti zapreti, kakor se gotovo zapera tako imenovani „černi smerti“ ali „turški kugi“ (Orient-Pest), — če dalje pomislimo, da se prikaže včasih na krajih, kamor ni po nobeni očitni viži zanešena bila, — in če poslednjič še porajtamo, da zdravnikov, duhovnov in strežnikov ne umerje več kakor druzih ljudí, ki nikoli niso opraviti imeli z bolnimi, pa spet ne moremo reči, da je kolera tako nalezljiva kuga, kakor so prave kužne bolezni. Čeravno tedaj kolera že več let obiskuje Europo, kjer so si naj slavniši zdravniki prizadevali spoznat nje vzrok in natoro, je vendar ta čudna bolezen še zmiraj ostala zastavica, ktere še nihče ni tako uganil, da bi mogli reči: „ta je prava“. Tisto misel, da je kolera zlo enaka v svojih vzrokih kozém ali osepnicam (Blattern), bi mi še naj bolj poterdili. Tudi kozé se začenjajo tù in tam, ker ni duha ne sluha od koz, same po sebi, mnogokrat se pa tudi nalezejo. Preiskovali so zdravniki in naravoslovci vodé in mnoge zeliša, ki so ljudém živež, pa nič niso mogli najti v njih; — vpraševali so zrakomer in gorkomer, pa nič jim nista povedala; — tudi preiskave električnosti zračne in magnetna iglica niso nič razodele. To pa so uterdile po mnozih skušnjah, da kolera v severnih in južnih, v izhodnjih in zapadnih deželah je že bila, — ob hudi zimi in vročem poletji, spomladi in v jeseni; nji je vse eno: ali je vreme lepo ali gerdo, mirno ali viharno, tudi po gromu in blisku ni zginila. Prederla je kitajsko zidovje, čez Himalajo in Kavkaz je šla, v Azii, Europi, Ameriki in Afriki je bila. Napada ljudí mnogotere starosti in obojega spola, malokterikrat vendar otroke pod 3 leti, naj raji pa spravlja stare. Med revnimi jih več zbolí in umerje kakor druzih, ker ti se ne v jedi, ne v obleki, ne v stanovanji ne morejo tako skerbno ravnati in škodljivih rečí varovati, kakor uni. Pijance brez milosti morí; malokteri jo prestane. V Krajnu vendar pomnimo v letu 1836, da eden naj hujih žganjarjev H. ji je, čeravno hudo zbolel, srečno peté odnesel, pa — kar nikdar sicer ne pomnimo — od tistihmal se je tudi tako spokoril, da se ni ne kapljice žganja več dotaknil in potem še več let živel.

Vse to, kar smo v tem pismu, od kolere povedali, naj bode našim bravcem v nauk, da naj nikar ne verjamejo mazačem, ki jim priporočajo to ali uno zdravilo, da jih bo varovalo kolere, če počnejo sicer tudi, kar se jim poljubi. Če zdravniki po večletnem trudu okoli bolnikov še niso mogli do pravega spoznanja priti, kaj se smé še le od nevednih ljudí pričakovati. Iz tega pa so bravci tudi lahko nadalje spoznali, da za kolero nimamo zdravila, ki bi ga smeli rabiti v vsakoršnih okoljšinah, ampak da zdravila se spreminjajo po različnostih, ki jih ima bolezen po vzroku, izzačetka ali pozneje itd. Tudi se ni zanašati, če se je vreme po vetru, gromu in blisku shladilo in sčistilo, da bo zdaj konec kuge in da zdaj še smemo manj skerbno ali celó razujzdano živeti, pa tudi se ni ravno bati, če je kolera blizo, da bi mogla v naš kraj priti.

V 4. pismu bomo v sklep tega podučenja še nekaj povedali od prikazkov te belezni in zdravilske pomoči.

*) Beseda „cholera“ (kolera) je gerška. So nekteri, ki jo izpeljujejo od chole (χολε), kar pomeni žolč, in pa od reo (ῥέω) teči. Bolj pa pridejo tisti do resnice, ki terdijo, da kolera izvira od „cholera“ (χολερα), kar pomeni žleb (Dachrinne), po kterem iz strehe dežnica, kadar dež gré, s posebnim glasom huhljá, kteremu je enak tisti glas, ki se v trebuhu sliši, kadar za kolero bolnega driska žene.

Kratkočasno berilo.
Dolžnišnica.

(Konec.)

Vkljub temu dozdevnemu razkačenju se oba eden drugemu spodobno prikloneta in lesovščik se oberne proti vratom.

„Staruška, tebi pač naglo zavrè“, zakliče spravljivo koževnik za njim. Sivček se namuza ter pravi: „To zna pač res biti! 80 rubljev ti dam“. —

Pogodita se naposled za 100 rubljev. Koževnik spiše oprostnico, ter jo svojemu gostu podá. Spet se poljubita in koževnik pristavi: „Sergi Feodorovič, ako boš usnja potreboval?“ Tedaj pridem k svojemu prijatlu Štefanu Timofejeviču; in ako bi bilo tebi lesa potreba?“

„Še to leto mislim novo „banjo“ (kopajnico) napraviti ter se bom pri tebi oglasil“.

„Boš dobro postrežen“, priterdi lesovščik in častivredna moža se ločita eden drugemu priklanjaje se.

Druga pot pa oproščevavca mnogo težje stane. Mora k staroverecu, kteremu pravoverni Rus sramotno ime „razkolnik“ nadeva. Tù nič ne pomaga pogajanje; tù le zgolj pusta beseda velja. Staroverec je „mehovščik“ (kožuhovinar), kaj bogat mož, al njegovo stanišče je prosto, brez vsega lepotičja; mize iz dobovine, klopí po stari šegi brez blazin; vse pa je čuda snažno in dobro vredjeno.

Vstopivši lesovščik je tukaj hladneje sprejet, in brez mnogo besedí; vendar pa se ruska gostomilost tudi tukaj ne zatajuje. Lesovščik pa le malo zavžije, ter noče, kakor je podoba, opaziti, da je posoda, v kteri mu je jéd predpostavljena, odločena, in da gospodar ne pije z njim iz ene čaše. Oberne koj besedo na opravek. Mehovščik tirja polovino dolgá. Brez ugovarjanja našteje s tihim vzdiškom lesovščik spogojeni znesek in reč je v malo trenutkih opravljena.

Tretji upnik, h kteremu pot lesovščika pelje, je bedast zapravljivec, ki ti bo danes ali jutri pred ko ne sam ondi sedel, kamor je svojega dolžnika posadel. Tukaj se tudi ta reč lažje poravna. Mladi potepinče se ravno namerja s svojimi tovarši za kratek čas v „Krasni Kabak“ podati. K temu pa mu je dnarjev potreba; saj vès svet vé, da so v Krasnem Kabaku nalivke drage; torej mu pride lesovščik ko nalašč, in valje mu izročí dolžnico od 100 rubljev v srebru za 60 rubljev v bankovcih.

Slednjič je delo doveršeno in dnarji razdani. Dobrotnik se je utrudil, in komaj ga še noge nesó. Pot mu raz čela po bradi kaplja; prositi in jeziti se je moral; barantal je, ko da bi mu bilo za življenje šlo; pa se mu je tudi ugodilo, sedem nesrečnih oprostiti.

Tedaj se verne v dolžnišnico; izročí uredniku dotično papirje in v tem, ko jih ta v svojo knjigo vpisuje, stopi lesovščik sopet v dvorano, odbere ondi svoje odkupljence od ostalih, priklone se slednjemu izmed njih, po bratovski ga poljubi ter reče: „Ti si prost! ne zabi, kaj sem zavoljo Odrešenika za te storil. Bog mi poverni na mojih otrocih in mojem unuku, ki mi je bil predvčerajnim rojen, in tudi tebi in vam vsim naj se dobro godí na veke!“

Že med vratmi se odhajavši milostnik spomni, da sreča je okrogla, in da ono, kar je danes zdolaj, zna v kratkem na vzgor priti. Toraj se še enkrat k oproščencem oberne s prošnjo: „Ako bi sopet gospodariti začeli, prijatli, in bi ravno lesnega blaga potrebovali, ne zgrešujte hiše Sergija Feodoroviča v Kolomni!“

Slovanski popotnik.

* Ravno sadaj je prišel — kakor „Neven“ naznanja — na svetlo 4. zvezek Šulekovega slovnika (njemačko-hrvatskoga rječnika). Ker delo dosihmal (do besede Hart—) že ima 40 pol, bi utegnil celi nemško-horvaški del obseči naj manj 80 pol; dosedaj še ni tako popolnega jugoslavenskega slovnika. Izdajatelji prosijo naročnike za predplačilo druzih 40 pol s 3 fl. 30 kr. sr., ki naj se odrajtajo knjigarnici Zupana v Zagrebu. Ker je rokopis večidel gotov in tiskarnica zavezana delo nemudoma tiskati, bojo posamni zvezki vprihodnje hitreje izhajali ko dosihmal.

* Nemško-slovenskega slovnika, ki se tiskuje v Ljubljani, je sedaj natisnjenih 17 pol, ki se končá z besedo Bohnen—. Nemško-slovenski slovnik se po tem takem verlo vjema z nemško-horvaškim.

* Mongrovius, ki je zraven mnozih poljskih in litvanskih knjig spisal tudi čislani nemško-poljski slovnik, je 91 let star umerl v Gdanskem (Danzig).

* „Pražke Nov.“ pišejo, da je eden rusovskih generalov iz Sevastopolja pisal, naj se mu 20 iztisov „kralodvorskega rokopisa“ tje pošlje.

* Eden naj slavniših, morebiti naj slavniši nemški gledišni igravec sedanjega časa je Slovan Bogumil Davison, leta 1818 v Varšavi rojen; sin ubozih staršev si je kot prepisovavec že v 12. letu pri nekem sekvestratorji kruh služil, pa pridno francozki in nemški jezik učil; leta 1833 je bil korektor poljskega časnika v Varšavi, 1835 je dobil službo pri vredništvu; leta 1837 je stopil pervikrat na poljsko gledišče, od tod je šel v Lvov, ker je igral pervikrat v nemškem jeziku; ker mu pa nemški jezik ni gladko tekel, so ga zasmehovali njegovi tovarši; — po mnozih nesrečah in nadlogah je premagal vse overe tako, da ga sedaj vès nemški svet med pervake gledišne umetnosti šteje in da si naj manj 10.000 fl. na leto zasluži.

* Na Rusovskem je izhajalo lani 163 časnikov, in sicer 120 v rusovskem, 26 v nemškem, 8 v francozkem, 3 v angležkem, 2 v poljskem (razun kralj. poljske), 2 v litvanskem, 2 v gruzijskem in 1 v talijanskem jeziku.

* Neki Korneli Kirinyi ponuja v peštanskih časnikih svoje „gotovo zdravilo proti koleri“ v knjižici, ki jo je spisal in zapečateno prodaja po 30 krajc. sr. v knjigarnici Heckenast-a. Drago ni sicer to zdravilo — pravijo „Slov. Nov.“ — samo če je le zdravilo?? Mi še pristavljamo: Mačka je v žaklji!

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Vidma na Laškem 19. julija. Pšenica je po mlatvi manj zernja dala, ko se je pričakovalo. Tertna bolezen jenjuje; nekterih z limasto vodo opranih grojzdov se prijema spet plesnina. Na javno vago prinešenih kokonov je letos za 2 tretjinki manj kakor navadno.

Iz Tersta 22. julija. Krog 25.000 Teržačanov je pregnal iz našega mesta strah pred kolero, ktera nas je poslednji čas zares hudo obiskala. Znani ljudoljubi v našem mestu, kterim dal je Bog srečo v kupčíi in ki podperajo tako močno revne prebivavce istrijanske, stegnili so tudi — naj blagoslovi jih Bog! — ob času kolere milo svojo roko, da streže se bolnikom in tudi zdravim ubogim ljudem delí bolj krepka mesna jéd, da obvarjejo se ložeje bolezni. Hiše Reyer et Schlick, Revoltella, Morpurgo in Parente in druge podelile so v ta namen po 1000 in več forintov. Kdo ne bi hvalil djanja tolikega ljudoljubja! Naj bi zdramilo to vest tistih treh zdraviteljev, ki svoj poklic tako malo poznajo, da odnesli so peté iz mesta, ko začela je razsajati bolezen. Tako ravnanje grajamo hudo. Kar pa zadeva sploh kolero, ktera zadnje doí ni več tako huda, poterdilo se je v vsem popolnoma pismo v 57. listu „Novíc“. Gola resnica je, da vlegajo se ljudje v posteljo in pošiljajo po zdravnike domišljevaje se, da imajo kolero, kterim sicer nič ni, le od straha so vsi zmotljeni in omamljeni. To imam iz ust častivrednega zdravnika; ni čuda toraj, ako strah in gola domišlija — in koliko ta dva k bolezni pripomoreta! — večkrat bolezen pripeljeta. Pijanci, posebno tisti, ki žganje in take cvete pijejo, so plen kolere. Delavce pod milim nebom v hudi vročini, ki jih je mnogo skupej, se slabo živé in posebno ker zrak krog sebe kužijo, da delajo v smradu, tudi rada napada in sploh take ljudí, ki ne živé, kakor bi imeli. Človeku, ki živi, kakor gré in ga strah ne lomi, se ni toliko bati. Vse to poterduje skušnja. Nekoliko bolehnih pa je bilo morebiti polovica prebivavcev, rekli bi radi, da večidel te opominjala je kolera nekoliko, ker pa se deržali so, kakor gré in ne preveč ostrašili, zgodilo se jim ni nič hudega; — ako bi bili vsi ti pijanci, za resnico, bi bil Terst mertvaška groblja! Poslednjič vam moram še to povedati, da v Terstu je gostivnica „pri zlatem zraku“, v ktero kerčmar goste tudi s tem vabi, da čisto in hladno vodo — zastonj ponuja!

Iz Reke 15. julija. Če se že ljudjé lažejo o tacih zadevah, ki niso nikomur v škodo, naj si svojo vest operejo kakor morejo, občinstvu ni mar za njih laží; — če pa laž, ki jo trosijo po svetu, drugim skerb in strah dela, pa zaslužijo, da se grajajo očitno. Res, da je bila pri nas kolera huda, ktera pa hvala Bogu! že zlo pojenjuje, — al da bi bilo 200 hiš popolnoma zapušenih bilo, da bi bili vsi kupčijski magazini zaperti bili, da nobena kancelija ni bila odperta, da se noben človek ni vidil na ulicah razun zdravnikov, duhovnov, fakinov in mornarjev — vse to je gerda laž. Ne ena hiša, ne en magazin ni bil zapert, kancelije niso noben dan ustavile svoje delavnosti; šole so res jenjale nekoliko časa, kar pa se povsod zgodí, ako pride kužna bolezen. Marsikdo je zbežal, to je res, — da pa bi jih bilo 5000 pobegnilo, je zlagano. Take novice po

svetu trositi, se pravi le iz neumnosti ali hudobne volje begati in plašiti druge kraje, kjer se še le bojé kolere. Znamenito je, da v c. k. tobačni in cigarni fabriki, kjer okoli 1100 oseb dela, ni ne ena za kolero zbolela ali umerla. Al ne bo po tem takem marsikdo, ki rad tobak ali smodke pije, veselo rekel: „duh tobaka preganja kolero“?

Iz Zagreba. Sedaj, ko je žetev dokončana, zamoremo reči, da jo smemo k boljšim letinam prištevati; tudi vina bo tam, kjer ni toče bilo, dosti. Po vsem tedaj moremo reči, da je na Horvaškem letos, čeravno ne prav dobro, vendar dobro leto. Sicer smo zdravi.

Iz Leobna na zgornj. Štaj. Po sklepu lanskega zbora gojzdnarskega družtva za planinske dežele austrijanske v Gorici bo letošnji občni zbor tega družtva pri nas v Leobnu 6., 7. in 8. dan prihodnjega mesca augusta.

Iz Zibike na Štaj. 19. julija. Včerajšno noč kmalo po polnoči je trešilo v naši vasi v neki hlev, ki je hipoma pogorel in ž njim vred neki 29 let star človek, ki je na senu spal. Čudno je pri tem ognji pa to bilo, da svinjak, kakih 6 korakov, hiša komaj 10 in pristava ne čez 16 korakov od hleva niso pogoreli, čeravno je vse s slamo krito bilo. Gosp. kaplan so posebno pridno pomagali. Hvala jim!

Iz Ljubljane. Gosp. dr. Klun, ki je naberal doneske za spominek na grob rajnega prof. Janeza Kersnika, je razglasil te dní v ljublj. nemškem časniku, da spominek, izdelan po Ig. Tomanu iz domačega kamnja, se bo slovesno blagoslovil jutri ob osmih; popred pa bo sv. maša pri sv. Krištofu. Povabil je učence, prijatle in častitelje rajncega, naj se jih snide mnogo k ti zadnji očitni časti mnogospoštovanega gosp. profesorja. — Ponavljaje to povabilo v našem listu smo si svesti, da obilna množica se bo jutri zbrala okoli spominka, ki ga je postavila živa ljubezen in serčno spoštovanje nepozabljivemu učeniku, iskrenemu domoljubu, in da še enkrat milo zaklicala mu bode: „bodi ti zemljica lahka!“

Iz Ljubljane. Ker se kolera ponuja v Ljubljano in se je v nekterih druzih krajih Krajnskega prikazala, je gospod deželni poglavar ustanovil pod predsedništvom dvornega svetovavca g. grofa Hohenwart-a v Ljubljani zdravstveno komisijo, kteri so izročene vse opravila v zadevah kolere v Ljubljani, pa tudi po deželi. Skerbela bo ta komisija za vse potrebno, ako bi utegnila kolera se začeti. Dosihmal v Ljubljani med mestnjani še ni nič hudega; v vojaški bolnišnici pa je nek popotnih vojakov že čez 70 pomerlo. Semtertje se sicer sliši, da kak človek hitro umerje, in če je umerl tudi za kako drugo bolezen, ga vendar govorica berž verže med kolernike. V bistriški okrajni na Notrajnskem pa je bolezen res huda; Vipava pa je popolnoma zdrava, čeravno se je v Ljubljani že hrup zagnal, kako tam ljudje merjó; gotovo je govorica Vipavo zmešala z Ajdovšino, kjer je kolera mnogo delavcov v tamošnjih fabrikah itd. pobrala.

Novičar iz raznih krajev.

Na Laškem našega cesarstva, to je, v lombardsko-benečanski kraljevini, se imajo po ukazu cesarskem že sklicati deželni sredninski zbori (Central-Congregationen), in s tem je tedaj tako rekoč začetek narejen, da tudi po druzih deželah cesarstva se bojo kmalo ustanovile deželne namestnije, kterim bo izročeno posvetovanje o tistih deželnih zadevah, ki so določene v cesarskem sklepu od 31. dec. leta 1851. Sliši se tedaj, da že večkrat omenjena nova postava zastran zložbe in razdeljenja zemljiš in še nektere druge postave bojo še le potem oklicane, ko bojo deželne namestnije svoje mnenje o njih razodele. — V podporo nesrečnikom na Tiroljskem, ki so po povodnjih unega mesca v silnih nadlogah, so ukazali cesar iz deržavnega zaklada podeliti 28 000 fl. — Z angležko družbo, ki je mislila cesarske železnice na Laškem v najem vzeti, se je barantija razderla. — Na Dunaji se je v saboto popoldne v stolni cerkvi sv. Štefana začelo praznovanje slovesno razglašenega vero-zakona o čistem spočetji sv. divice Marije; cerkev je bila krasno okinčana in razsvitljena; po večernicah so pridigovali višji škof sami; drugi dan v nedeljo je bila zjutraj velika maša, popoldne pa ob štirih je šla slovesna procesija in tudi Nj. velič. cesar in cesarica iz stolne cerkve k znamnji sv. divice Marije na terg „Hof“ imenovanem, ktero je bilo krasno ozaljšano in s stoterimi svetilkami razsvitljeno. Prihodnjo nedeljo bo enako praznovanje po cerkvah predmestnih. — Za spodobno gostovanje naravoslovcov in zdravnikov, ki se bojo snidili zadnje dní mesca septembra na Dunaji, je določeno 20.000 fl. — Iz vojske v Krimu nič novega. Naznanila, ki jih pošiljata zadnji čas francozki in rusovski vojskovodja svojima cesarjema, so si tako na las podobne, da to, kar piše knez Goršakov, bi se smelo natisniti v francozkem, — kar pa piše Pelissier, bi se lahko dalo natisniti v rusovskem časniku. Vojskovodja angležki Simson se je oglasil 18. t. m. z oznanilom, da je Ruse, ki so planili nad angležko armado, nazaj zapodil, — druzega nič. — Po vradnem rusovskem številu je Rusov v bitvi od 17. do 18. preteklega mesca padlo 5775; tudi poterjuje vradno pismo iz Petrograda, da je admiral Nahimov vendar le umerl za hudo rano, ki jo je prejel 8. t. m. — Za gotovo se sliši, da Francozi, Angleži, Sardinci in Turki že priprave delajo za zimo v Krimu. Potem takem nimajo veliko upanja za letos; še manj pa ga ima neki „neznan“ general, ki v 2. pismu do francozkega vladarstva, v kterem očituje Napoleonu 18 napak o rusovski vojski, razločno pravi, da še 10 let ne bo konca vojske v Krimu, če je ne bojo od druge strani začeli in v eno mer le na Sevastopolj prežali. — Osoda, ki je francozkega in unidan tudi angležkega ministra (Russel-a) zadela, da sta mogla svojo službo zapustiti, ker se nista v dunajskih zborih dosti možko obnašala, žuga sedaj tudi turškemu Ali-pašu, kteremu se tudi očituje, da se ni obnašal kot Turk stare korenine. — Naslednik Russel-a je Molesworth. — Ministerstvo angležko je spet srečno ušlo jami, v ktero ga je hotel pokopati poslanec Roebuk, kterega predlog: „da ono je krivo nadlog in nesreč, ki so zadele angležko armado preteklo zimo v Krimu“ je zaveržen bil z 280 glasovi zoper 182. — Minister Palmerston je le z večino 3 glasov dobil dovoljenje, da tudi angležka vlada je porok za tistih 50 milijonov gold., ki jih bo turška vlada na pósodo vzela. — 19. t. m. je austrijanska vlada razodela svoj stan o turško-rusovski vojski zaveznemu nemškemu zboru v Frankobrodu. — Ni res, da bi bil austrijanski poročnik baron Hübner zapustil Pariz. Papežev poročnik pa je zapustil Madrid, ker z ravnanjem španjske vlade ni sv. oče papež zadovoljen. — Letos se 15. dan augusta — Napoleonov praznik — ne bo praznoval z navadnimi slovestnostmi, ker je cesar določil, da za te svečanosti določeni dnar naj se oberne za uboge družine tistih, ki so svoje očete zgubile v Krimu. — Kar ljudje pomnijo, ni bilo v Ameriki tako dobre letine, kakor letos.

Stan kursa na Dunaji 23. julija 1855.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	78	fl.
	4½ „	67¼	„
	4 „	61¼	„
	3 „	47	„
	2½ „	38	„
Oblig. 5% od leta 1851		B 91	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		70	„
Zajem od leta 1834		224	„
„ „ 1839		119¼	„
„ z loterijo od leta 1854		100⅛	„
„ národni od leta 1854		83	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.	73¼	fl.
Windišgrac. „ „ 20 „	26¾	„
Waldštein. „ „ 20 „	25⅜	„
Keglevičeve „ „ 10 „	10¼	„
Cesarski cekini	5 fl. 43	
Napoleondor (20 frankov)	9 fl. 34	
Suverendor	16 fl. 40	
Ruski imperial	9 fl. 46	
Pruski Fridrihsdor	10 fl. 8	
Angležki suverendor	11 fl. 58	

Nadavk (agio) srebra: na 100 fl. 22½ fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.